Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 26, 1918, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., petek, 22. junija (June 22), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 146

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF ILLINOIS JUN 26 1928

Krvava jugoslovanska skupščina

Dva poslanca ubita in štirje ranjeni v teku debate o nettunskem paktu z Italijo. Vse žrtve so radičevski Hrvatje. Pavel Radič in dr. Basariček ubita; Štefan Radič je ranjen. Morilec je vladni poslanec Račić. Veliki izgredi v Zagrebu, kjer zahtevajo ločitev od "krvave Srbije." Policija streljala na izgrednike in ranila 10 oseb. Vlada na robu padca.

Belgrad, 21. jun. — Notranja kriza v Jugoslaviji je akutna. Nettunska pogodba z Italijo najbrž ne bo nikoli ratificirana. Vlada je danes apelirala na javnost za mir. Po vseh mestih so razobesili črne zastave v znak sožalja za ustreljenima hrvaškima poslancema. Radič je bil snoči operiran. Vzeli so mu kroglo iz droba in zdravniki upajo, da okreva.

Podrobnosti o včerajšnji aferi v parlamentu se glase, da je Radič ozmerjal vladne poslance s svinjami, tatovi, izdajalci, lopovi in strahopetci. Malo prej so režimski poslanci predlagali, da se Radiču odvzame mandat, ker najbrž ni pri zdravi pameti; rekli so, da ga je treba dati v zdravniško preiskavo, kajti mož, ki vsake kvatre menja svoje prepričanje, ne more biti normalen.

Beograd, 21. jun. — Ministri demokratske stranke so snoči podali ostavko. Vse kaže, da pade vsa vlada in organiziran bo nov kabinet, v katerem bo tudi Radič, ako okreva od rane.

Belgrad, 21. jun. — Tragedija, ki nima para v zgodovini parlamentov, se je odigrala včeraj v jugoslovanski skupščini, ko so med vročo debato o ratifikaciji nettunskih konvencij z Italijo počili streli in dva poslanca sta obležala mrtva in štirje bolj ali manj ranjeni.

Mrtva sta Pavle Radič, nečak hrvaškega voditelja Štefana Radiča, in dr. Basariček, ki je bil tudi Hrvat in bivši minister. Ranjeni so: Štefan Radič, dr. Pernar, Kranja in Jelašič, vsi hrvatski radičevci.

Na vse je streljal Punica Račić, poslanec vladne radikalske stranke iz Črne gore.

Tragična afera, ki je pretresla vso Jugoslavijo in izzvala veliko senzacijo v inozemstvu, je prišla, ko je Štefan Radič, vodja hrvaške kmetske stranke in vodja opozicije proti nettunskim konvencijam, govoril proti ratifikaciji konvencij in obdolžil vlado in vso vladno stranko korupcije. Rekel je, da so se gotovi pristaši vlade, med katerimi je tudi Punica Račič, na nepošten način polastili zemlje v južni Srbiji in da so vsi skupaj prodani Italiji.

Nato je Račič skočil pokonci, potegnil revolver iz žepa in zavpil: "Ubijem prvega, ki se me dotakne!" — nakar je tekel proti govorniški tribuni, kjer je govoril Radič. Dr. Pernar je hitro skočil pred Radiča, medtem pa je Račič že ustrelil in krogla je zadela dr. Pernarja v prsi. Poslanec je padel na tla. V drugem hipu je Basariček zakril Radiča s svojim telesom in padel je mrtev zadet v srce. Potem je Kranja priskočil in prestregel tretjo kroglo s svojo roko. Ko je tudi ta omahnil, je stal Radič nezavarovan in Račič je ustrelil vanj; krogla ga je zadela v trebuh. Tedaj je Pavle Radič skočil proti Račiču, toda naredil je le par korakov — in obležal je tudi on s kroglo v prsih. Zadnji je skočil Jelašič in zadnja krogla iz Račičevega revolverja je podrla še njega.

Ker imajo poslanci imuniteto, je bil Račič prost do popoldne. Nato je izvedel, da je dr. Korošec, minister notranjih zadev, izdal posebno zaporno povelje zanj in šel je naravnost h Korošcu. Ta pa mu je sporočil, da morilcev ne sprejema in velel mu je, da se preda načelniku žandarmerije. Tam je bil uklenjen in odpeljan v Glavnjačo. Pričakuje se, da bo obešen.

Takoj po krvavem činu je dr. Korošec ukazal, da se mora pretrgati telegrafska in telefonska zveza z inozemstvom; šele ob petih popoldne je bila zveza vzpostavljena. Obveščen je bil kralj, ki je hitro obiskal ranjence.

Istočasno se je vest o tragediji po bliskovito raznesla po deželi in prišli so prvi odmevi iz Zagreba o silni razkačenosti. Da prepreči izgrede in morebitno revolto na Hrvaškem, je vlada brž poslala močne oddelke vojaštva na Hrvaško.

Izgredi v Zagrebu.

Zagreb, 21. jun. — Eno uro potem, ko sta bila dva hrvaška poslanca ustreljena v belgradskem parlamentu in štirje drugi ranjeni, je že bil ves Zagreb pokonci. Prvi korak je bil, da se je vse mesto zavilo v črnino. Na vseh hišah so zaplapolale črne zastave. Medtem so se silne množice valile po ulicah. Na glavnem trgu se je zbralo okrog 10,000 oseb in ogorčeni govorniki so zahtevali, da se takoj skliče hrvaški parlament, ki naj izposluje ločitev od "krvave Srbije."

Policija je hotela razgnati množice in začeli so se boji. Več tisoč demonstrantov je navalilo na neko tovarno, na kateri ni bilo žalnih črnih zastav. Pobili so vsa okna na tovarni. Nato je policija in žandarmerija začela streljati in deset oseb je bilo ranjenih, štiri smrtno. Šele proti večeru so žandarji naredili mir. Voditelji demonstracij so sami apelirali na množice s klicem: "Naši mrtvi pred osveto! Pokopljimo najprej mrliče, potem pride maščevanje!"

Vsa Jugoslavija je razburjena in momentalni dogodki niso izključeni.

BROOKHARD IN HOWELL MOLČITA O HOOVERJU.

Brookhard čaka, kaj demokratje ukrenejo v Houstonu. — Howell je zaposljen s svojo kampanjo.

Washington, D. C. — Senatorja Brookhard iz Iowe in Howell iz Nebraske, ki se oba prištevata med napredne senatorje, odklanjata izreči, kaj mislita o Hooverju, predsedniškem kandidatu republikanske stranke ali o platformi republikanske stranke. Njegova stranka je Howella zopet imenovala kandidatom in bo svojega časa največ porabil za svojo kampanjo in izvolitev. On ima tesne stike s senatorjem Norrisem v boju, da vlada konkurira trustu za proizvajanje in oddajanje električne sile.

Brookhard pravi, da počaka in se prepriča, kaj demokratje storé v Houstonu. On je najbolj zainteresiran v odpomoči za farmarje. Ravno tako se tudi zanima za javno lastništvo.

Streha padla na otroške delavce.

Teheran, Perzija, 21. jun. — V Tabrizu se je včeraj podrla streha tovarne, v kateri je okrog sto otrok pletlo preproge. Pet otrok je bilo ubitih in 20 težko ranjenih.

Brezposelnost v čevljarski industriji

Tako poroča zvezna služba za posredovanje dela.

Washington, D. C. — Brezposelnost v čevljarski industriji je veliko večja v tem mesecu, kot v mesecu maju, poroča zvezna služba za posredovanje dela. Kot vzrok za odslovljanje čevljarskih delavcev se navaja slaba sezona.

V Novi Angliji je v mestih več delavcev, kot jih potrebujejo. Boljše so delavne razmere v avtomotivni industriji, pri gradnji cest in poljedeljstvu v srednjezapadnih državah.

Poročilo pravi, da je značilna trajna brezposelnost v Ameriški industriji, ker so stroji nadomestili delavce. Tako poročajo iz Andersona in Kokoma, Ind., in drugih mest. Skozi ves mesec so obratovale tovarne, toda delavcev ni bilo toliko zaposljenih, da bi vsi brezposelni delavci dobili delo.

Kdo ima naravne zaklade in industrije na Kubi?

Bethlehem Steel korporacija lastuje železorudnike, v katerih je zanjo še za 250 let železne rude.

Washington, D. C. — Senator Dill iz Washingtona, demokrat, se poganja za ponovno izvolitev. Zdaj je izdal letak pod naslovom "Naša Kubanska kolonija" in katerega je prečital zadnje dni kongresnega zasedanja v senatu, tako da je prišel tudi v senatni zapisnik.

Ta dokument je posnutek članka profesorja Leland Jenksa, ki pripoveduje o ameriški kontroli na podlagi sladkornega trusta na Kubi in o raznih drugih trustih, ki so zasadili svoje grabežke kremplje v biser Antilov. Dokument ponavlja in našteva ogromna posestva ameriških sladkornih kompanij, bank, železniških družb in drugih privatnih interesov, ki lastujejo doke, električne centrale, telefonske naprave in rudnike železne rude.

Ta posestva so vredna eno milijardo sto petdeset milijonov dolarjev. Prešla so v ameriško posest za nizko ceno, skozi politične in druge vplive, tako da je bilo poslanih na Kubo le okoli štiri sto milijonov dolarjev.

Ceni se, da Bethlehem Steel kompanija lastuje rudnike železne rude, v katerih je še za dve sto petdeset let železne rude za njene potrebe.

TAJNIK ORGANIZACIJE POŠTNIH USLUŽBENCEV NI ZADOVOLJEN S PROGRAMOM REPUBLIKANSKE STRANKE.

Zanj je najbrž še to šola, da od zastopnikov in podpornikov kapitalističnega gospodarskega sistema nimajo delavci kaj pričakovati.

Washington, D. C. — Thos. Flaherty, tajnik Narodne federacije poštnih pisarniških uslužbencev, je po svojem povratku s konvencije repub. stranke v Kansas Cityju, kjer je argumentiral v prilog delavskim zahtevam, dejal, da je program republikanske stranke zelo nejasen in netočen z vidika civilnih uslužbencev.

Dejal je, da je upal, da se program izreče jasno in določno za povišanje letne penzije starih civilnih uslužbencev, ko odidejo v pokoj. Ravno tako so pričakovali, da se program izreče za nižje število delavnih ur v tednu, a tega ni bilo.

Zdaj bo Flaherty v družbi drugih eksekutivnih odbornikov organizacije poštnih delavcev apeliral na konvencijo demokratične stranke v Houstonu.

VESTI Z AMERIŠKEGA INDUSTRIJSKEGA POLJA

Transportni uslužbenci v New Havenu odglasovali za stavko. —Zamorci očiščujejo še tobančna polja na severu.—Konvencija zidarjev in drugo.

New Haven, Conn. — Tramvajska transportacija skozi zapadni del države Connecticut se ustavi, ako bo Connecticut kompanija še nadalje trdovratno odklanjala priposnanje organizacije cestnoželezniških uslužbencev. Uslužbenci so že odglasovali za stavko in tako pooblastili odborníke svoje organizacije, da pozovejo na tisoče uslužbencev na stavko, ako kompanija ne odneha in privoli v stavko glavni štab organizacije v Detroitu.

Uslužbenci zahtevajo priznanje unije, zahteva o osemurnem delavniku naj se predloži razsodišču in uslužbencem naj se dovoli glas, kadar se izrekajo kazni zanje. Priznati so cestnoželezniški uslužbenci v Meridenu, Hartfordu, Stamfordu, Middletownu, Derbyju, Waterburyju, Norwallu in New Havenu.

Hartford, Conn. — Sedem zamorskih dijakov iz južnih učilišč dela na tobačnih nasadih te države.

Buffalo, N. Y. — V tukajšnjem mestu se obdržava konvencija organiziranih zidarjev države New York. Delegatov, ki zastopajo vse lokalne unije v državi, je sto.

Warren, R. I. — V Parkerjevi tekstilni tovarni so zopet zastavkali organizirani tekstilni delavci. Uprava tovarne je hotela delavcem že drugič utrgati deset odstotkov na mezdi.

New York, N. Y. — Lokalna organizacija tapetnikov štev. 76 je vprašala na sodišču za sodnijsko prepoved, da prisili Continental Upholstering kompanijo spolnjevati pogodbo, ki jo je sklenila z organizacijo. Unija zahteva $25,000 odškodnine zaradi preloma pogodbe.

Worcester, Mass. — V gledališču Plaza so zastavkali godbeniki in delavci na odru. Gledališče ostane zaprto za poletno sezono.

Newark, N. J. — Ženski klubi in strokovno organizirani delavci zahtevajo, da legislatura v svojem bodočem zasedanju ustvari ženski in otroški biroj v delavskem departmentu, da se dočenejo fakti glede njih delavnih razmer.

Čangtsolinova smrt oficijelno potrjena

Mandžurski diktator umri za rano, ki mu jo je prizadjala bomba na begu iz Pekinga.

Tokio, 21. jun. — General Cangtsolin, bivši diktator v Mandžuriji in severni Kitajski, je umri 6. junija za rano na glavi vsled bombe, ki je razstrelila njegov vlak 3. junija, ko je bežal iz Pekinga v Mukden. Oficijelna potrditev o smrti diktatorja je končno prišla iz Mukdena, kjer so dva tedna molčali o tej stvari.

Zamorec linčan v Houstonu.

Houston, Tex. — V Houstonu, kjer se prihodnji teden otvori konvencija demonkratske stranke, je bilo 20. t. m. izvršeno linčanje zamorca, prvi čin te vrste v petdesetih letih. Osem neznanih belokožcev je prišlo v bolnišnico, kjer je ležal ranjen 24letni črnec Robert Powell, ki je bil obtožen, da je zadnjo nedeljo ustrelil nekega detektiva v dvoboju na ulici. Bil je sam težko ranjen. Prišleci so odvlekli ranjenca v avto in ga odpeljali do prvega mosta, kjer so ga obesili. Policija jih zaman išče.

Gibanje tekstilnih delavcev na Angleškem

Stavke in izpori tekstilnih delavcev. — Agresivnost podjetnikov je velika.

Manchester, Anglija. — Tekstilni delavci, ki predejo in tkajo svilo, juto in bombaževino, so v večnem boju. Tu je izpor, tam stavka, zopet drugje se čujejo glasni protesti. Take so razmere v Lancashiru in Yorkshiru. V Nelsonu je bilo izprtih šestnajst tisoč tkalcev, ker so delavci zastavkali zaradi odslovitve neke delavke. V tem mestu delajo tekstilni delavci brez pogodbe že šest mesecev.

V Macclesfieldu, kjer izdelajo veliko svile, se delavke pritožujejo, da morajo pričeti z delom že ob pol sedmih zjutraj in morajo delati skozi petdeset do pet in petdeset ur v tednu, mesto 48, kot se glasi pogodba. Javni zdravniški uradniki se pritožujejo, da morajo matere vzeti otroke iz gorke postelje zgodaj zjutraj in jih odnesti v oskrbo v detiščnice, ker morajo iti na delo.

V Yorkshiru je izprtih 500,000 bombažnih prejcev, da tovarnarji izsilijo 12 in pol-odstotno znižanje mezde. Obenem hočejo tudi povišati tedenske delavne ure čez osem in štirideset v tednu. Šest in šestdeset odstotkov tekstilnih baronov je glasovalo za izpor, toda egiptovska sekcija je glasovala 72-odstotno proti izporu.

Delavski župan v Nelsonu se je pogajal s podjetniki, da sprejmejo odslovljeno delavko zopet na delo. Podjetniki so pristali, da ji dajo drugo delo. Unije pa zahtevajo, da se delavki da popolno zadoščenje. In to je pravilno.

Tudi v velikih tovarnah v Odhamu so delavci zastavkali, ker je bila odslovljena ena delavka. Zdaj tovarnarji grozo z izporom.

V distriktu Bradfordu se pripravlja 88,000 barvarjev za stavko, da se sklene nova mezdna pogodba.

Razkolno gibanje med delavci v Angliji

Manifest neodvisne delavske stranke proti starim voditeljem.

London, 21. jun. — Neodvisna (socialistična) delavska stranka v Angliji je včeraj izdala manifest, naslovljen na delavstvo Velike Britanije in posivajoč delavce, naj očistijo svojo politično in strokovno organizacijo ter pometajo z voditelji, ki so "izdajalci" delavskega razreda in delavskih interesov.

Na manifestu sta podpisana James Maxton, predsednik neodvisne stranke, in A. J. Cook, tajnik rudarske organizacije. Manifest obtožuje voditelje delavske stranke in Kongresa strokovnih unij, da so opustili razredni boj in začeli sklepati kompromise s kapitalisti v svrho "industrijske kooperacije."

Konferenca male entente.

Dunaj, 21. jun. — V Bukarešti na Rumunskem je bila danes otvorjena redna konferenca male entente. Navzoči so zunanji ministri Čehoslovakije, Jugoslavije in Rumunije. Čehoslovaški zunanji minister Beneš je predložil načrt za srednjeevropski ekonomski Locarno, neke vrste carinsko unijo, v katero bi mala ententa vzela takoj Avstrijo in kasneje Ogrsko.

Dramatik O'Neill dobi svobodo od žene.

New York. — Mrs. Eugene O'Neill, soproga ameriškega dramatika, je v sredo naznanila, da se bo ločila od njega v svrho, da O'Neill dobi svobodo umetnika, o kateri toliko piše v svojih dramah.

RADIOTRUST ZAGOVARJA SVOJ MONOPOL

Mali neodvisni podjetniki so vložili tožbo proti njemu.

Washington, D. C. — Ameriška radio korporacija in njeni podporniki so pokazali, da so nestrankarski, kadar iščejo orodje za obrambo radiomonopola. Ta korporacija je nastopila pred zvezno obrtno komisijo kar s krdelom političnih advokatov. Tu je John W. Davis, bivši predsedniški kandidat demokratične stranke pri zadnjih predsedniških volitvah. Ta je podpisal vlogi American Telegraph kompanije in Western Electric kompanije, ki sta glavni obtoženki ustanoviteljev in ustanoviteljic Ameriške radio korporacije. Davis je podpisal vlogi v imenu svoje pravne tvrdke Davis, Polk, Wardwell, Gardiner in Reed. Polk, član te pravne tvrdke, je bivši državni podtajnik ob času drugega Wilsonovega termina.

Važnost tega dogodka je v tem, da je Davis predlagan predsednikom konvenčnega odseka demokratične stranke za resolucije. General Electric kompanija je originalno srce trusta za proizvajanje in oddajanje električne sile. Njegovo advokatsko delo je za to kompanijo veliko vredno in zategadelj se pričakuje, da s svojim advokatskim delom nadaljuje, ko pride na konvencijo. On se lahko zanese na podporo političarjev kot na pr. na senatorje Bruca, Tydingsa, Hawesa, Tysona in druge in na Finis Garretta, voditelja demokratične stranke v kongresni zbornici.

Proti trustu se je pritožilo Radioprotektivno društvo, katerega člani so večinoma mali tovarnarji in podjetniki. Društvo se pritožuje, da je Ameriška radio korporacija kršila protitrustovske postave in priporoča, da se ji prepove prejemati tantieme od neodvisnih podjetnikov in tovarnarjev. Ta zahteva se opira na dejstvo, da si je radio trust prisvojil vse glavne patente v radio industriji. Druga pritožba proti trustom je, da se skuša odpraviti na zahtevo trusta petdeset malih radiooddajnih postaj v petdeset mestih.

Majhne oddajne postaje bodo pomagale druga drugi v tem boju in pričakujejo, da se jim pridružbi postaja WEVD v boju za obrambo njih pravic, ker je bila tudi ta postaja obveščena, da bo odpravljena.

Grška generalna stavka

Splošna delavska zveza pozvala vse delavce v boj.

Atene, 21. jun. — Splošna zveza delavskih strokovnhi unij je danes pozvala vse svoje člane na generalni štrajk v znak simpatij s tobačnimi delavci, ki so prvi zastavkali pred par tedni v Kavali.

Istočasno se je razvilo močno komunistično gibanje po deželi. V Serresu in Casernessu kroži proklamacija, ki poziva armado na upor. Vlada je velela premestiti vse zaprte stavkarje iz Seresa v Solun. Snoči je bil narejen poskus razstrelitve z dinamitom biroja tobačne družbe v Kaantiju, ki pa ni uspel.

Remus prost.

Columbus, O. — George Remus, bivši čikaški odvetnik, butlegarski kralj in milijonar, ki je lani ubil svojo ženo v Cincinnatiju in je bil pred sodiščem oproščen na podlagi lastnega zagovora, da ni pri zdravi pameti, je bil te dni na njegov apel, da zdaj je zdrave pameti, izpuščen iz noriišnice. Zdaj je popolnoma prost.

Nobile najden, toda Amundsen se izgubil

Italijanski letalec končno našel zajetnike in jim vrgel potrebščine na led.

Kings Bay, Špicbergi, 21. jun. — Reševalna akcija je včeraj prvič prišla v dotiko z Nobilem in njegovo partijo. Italijanski letalec, major Maddalena, je s svojim hidroplanom "Savoia-55" po mnogih poskusih končno opazil šestorico na ledeni plošči, ki je besno mahala z zastavicami. Maddalena se je spustil tako nizko, da je bil tri metre nad ploščo in potem je enajstkrat zaokrožil ploščo ter medtem spustil doli padalo, na katerem je bila privezana 650 funtov težka cula s živili in drugimi potrebščinami. Na tla pa ni hotel iti, ker ni bilo prostora za pristanek in vzlet v zrak bi bil nemogoč. V culi, katero je spustil, so bili zavoji s hrano, zdravili, šganjem, tobakom, rokavicami in drugimi rečmi. Prinesel jim je tudi svetilko in majhno peč na špirit ter gumijaste čolne z navodilom, da naj poskusijo veslati med pločami ledu do prvega otoka. Nato je Maddalena odletel nazaj v Kings Bay.

Medtem pa ni duha ne sluha o Amundsenu, ki je v pondeljek poletel s francoskim pilotom Rene Guilbaldom iz Kings Baya iskat Nobila. Včerajšnja vest, da je Amundsen dosegel Nobila, ni bila resnična. Upanje je, da je Amundsen pristal kje na samotnem otoku.

Industrijske sodišče sprejeto na Švedskem

Liberalna vlada je poznala skozi parlament svoji zakonski predlogi.

Stockholm, Švedska. — Na Švedskem so se vršile protestne stavke in sprejemale protestne resolucije proti zakonskim predlogam za ustanovitev industrijskega sodišča. Vlado so svarili socialisti in drugi oposicijonalni elementi, da naj predlogi umakne. Liberalna vlada je ostala trmoglava in je s pomočjo nazadnjakov porinila predlogi skozi parlament. Predlogi ustanovljata industrijsko sodišče in določata, da se morajo do pičice ravnati po pogodbah, ki so zdaj v veljavi med podjetniki in delavci.

Te pogodbe postanejo pravomočne, ko jih potrdi sodišče, ki sestoji iz sedem članov. Dovoljeno ni suspendirati kolektivne pogodbe, tudi ako spor nastane zaradi tega, kaj besedilo v pogodbi pomeni.

Prihodnje volitve se vrše v jeseni in takrat bodo delavci imeli priliko, da nagradijo liberalno vlado tako, kot se spodobi nagraditi one, ki tlačijo delavce.

Eksplozija v rovu ubila šest rudarjev

Morgantown, W. Va. — Razstreliba plina v rovu National Fuel Co., južno od tukaj, je v sredo ubila šest rudarjev in šest drugih je težko ranjenih. Ob času eksplozije je bilo 22 delavcev pod zemljo. Deset mož se je rešilo, toda vsi so lahko oškani.

Papež prepovedal stike s fašisti.

Rim, 21. jun. — Kardinal Gasparri, papežev tajnik, je včeraj informiral inozemske diplomate v Vatikanu, da se ne smejo mešati z diplomati italijanske vlade na družabnih sestankih. To velja tudi za katoliško aristokracijo, ki je zadnja leta pozabila, da je cerkev še vedno v prelomu z Italijo.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (May 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

TRAGEDIJA V JUGOSLOVANSKI SKUPŠČINI.

Dva poslanca ustreljena, štirje ranjeni.

V jugoslovanski skupščini v Belgradu se je odigrala tragedija, ki po vsem svetu v buržoaznem časopisju povzroča najrazličnejše komentarje. Nedirektni vzrok je nettunska pogodba med Italijo in Jugoslavijo. To priliko je izrabil Štefan Radič, znani demagog, da je po svoji navadi provociral poslance, ki podpirajo vlado.

Ponica Račič, črnogorski poslanec, je bil obtožen, da je na nepošten način si pridobil svet v južni Srbiji. Govoril je Štefan Radič in delal svoje splošne opazke o nepoštenosti vlade. Tedaj je pa planil pokonci Račič in dejal, da ubije prvega, ki ga skuša ustaviti. Račič se je najbrž čutil užaljenega, da se njemu očita nepoštenost. Iz njegovih besed je posneti, da je mislil obračuniti po črnogorsko le s Štefan Radičem in nikomur drugem. Kako obračuniti, tega se pa ne more sklepati iz njegovih besed. Ako bi ga hotel ustreliti, bi streljal z mesta, na katerem je stal in ko noben poslanec še ni kril Radiča s svojim telesom. Prijatelji Radiča so obstopili Radiča, ko so opazili Črnogorca, da teče proti Radiču. Račič je po dospelih brzojavkah streljal iz bližine na poslance, ki so stopili pred Radiča. Pričeli so padati streli. Do smrti ustreljena sta bila poslanca Paul Radič, netjak Štefan Radiča in poslanec dr. Basariček. Ranjeni so bili poslanci Kranja, Jelasić, dr. Pernar in Štefan Radič. Zadnji je bil zadet v trebuh. Mnogi buržoazni listi se zgražajo zaradi tega dogodka in skušajo dokazati, da so Jugoslovani še barbari.

Umor je obsojanja vredno dejanje, pa ga naj izvrši kdorkoli in kjerkoli. Ampak buržoazni listi, ki hočejo ta dogodek izrabiti kot dokaz, da so Jugoslovani barbari, naj se po svojih deželah malo ozrejo okoli in če imajo njih uredniki bistre oči in bistre možgane, bodo našli mogoče še več barbarizma v svoji deželi kot v Jugoslaviji. Zavraten umor italijanskega soc. poslanca Matteottija in umor francoskega soc. poslanca Jauresa, avstrijskega socialističnega poslanca in Franz Schumeyerja na Dunaju niso bili nič drugega kot barbarski čini, kot ju je izvršil Ponica Račič. Razlika je ta v teh umorih, da bi bil Štefan Radič lahko bežal, ko je opazil, da drvi proti njemu razjarjeni Črnogorec s samokresom v roki in tako preprečil oba umora, obratno so pa bili Matteoti, Jaures in Schumeyer umorjeni na zavraten način in niso imeli najmanjše prilike, da se umaknejo morilcem ali se jim pa postavijo v bran.

Umor ni edino barbarsko dejanje, ki ga opazimo v današnji kapitalistični človeški družbi. Kako naj pa imenujemo izkoriščanje otrok, delavk in delavcev do skrajnosti, tako da prično njih telesa hirati in končno jih smrt reši izkoriščanja in trpljenja na tem svetu.

Ali ni izkoriščanje malih otrok v raznih podjetjih do skrajnosti barbarsko in sicer do take skrajnosti, da njih šibka telesca hirajo in usahnejo, preden doživé mladeniško dobo? Ali ni barbarski čin, ako pustim delavko v blagoslovljenem stanju toliko časa delati, da si nakoplje nevarno bolezen, kateri podleže? Ali ni barbarski čin, ako vem, da se v premogovniku zgodi razstrelba, ki hkratu ubije več rudarjev, družinskih očetov, ki zapuste vdove in otroke v revščini, pa nič ne storim za preprečenje te strašne eksplozije?

In če gledamo in opazujemo današnjo človeško družbo brez naočnikov ne glede na narodnost, polt in vero, prihajamo do zaključka, da je barbarska.

Kaj pa so vojne, ki nastajajo radi gospodarskega sistema, na katerem sloni sedanja človeška družba? Ljudje se ubijalo na debelo, iz bližine in na daljavo, more se celo otroci in žene, požigajo se posestva in opustošijo polja, vrtovi in šume, mesta se pa izpreminjajo v groblje kamenja, malte in opeke. Ali so mogoče to znamenja kulture in civilizacije ali so znamenja, ki govore, da človeštvo po vsem svetu tiči še globoko v barbarizmu?

Ako delamo za kulturo in civilizacijo, moramo delati za odpravo sedanjega kapitalističnega gospodarskega sistema, ki je oče vsega zla, vseh grehov in zločinov. Kdor dela za ohranitev kapitalističnega gospodarskega sistema, nima pravice se zgražati nad barbarskimi čini drugih in zmerjati po cele narode, plemena ali cerkvene organizacije z barbari.

Kdor se šteje za kulturnega in civiliziranega človeka, dokaže to s svojim delom za prihod človeške družbe, v kateri bodo ljudje tekmovali med seboj le še za palmo civilizacije in kulture, ne pa kdo bo imel več moči, kdo več denarja, kdo bo večji oblastvenik in izkoriščevalec drugih ljudi.

Nettunske konvencije in delavstvo

Zadnje čase se veliko piše o teh konvencijah, bije se ljut boj v časopisju in po ulicah, teče kri zapeljane mladine, žrtve legajo v grob, vendar je vse to brez smisla, ker bo kapitalistična vlada tudi preko vsega tega, potrdila nettunske konvencije, ker ji tako narekuje bančni kapital.

Klero-radikalna vlada se izgovarja, da so bile konvencije sklenjene že pred tremi leti in da je čas, da se iste ratificirajo, ker se s tem ustvari prijateljsko razmerje med Jugoslavijo in Italijo. Na drugi strani vpije opozicija, da vlada prodaja narod fašizmu.

Res je, da bo vsled tega trpela Slovenija, posebno pa Dalmacija in iz nacionalnega stališča je to zločin nad narodom, ker bo fašizem začel širiti svojo okupacijsko politiko po čisto slovenskih pokrajinah. Nemirna in nezavedna balkanska kri, ki je bila skoro vedno torišče vojnam, bo vzkipela, dogajalj se bodo dnevno incidenti med obema narodoma in konec vseh koncev bo—nova vojna.

Jasno je, da kapitalisti v vojni pomnože kapital, zato lahko žrtvujejo ogromne milijarde za vojne potrebščine in ker imajo vpliv na tajno diplomacijo vseh držav, vedo tudi izrabiti pravi trenutek, ko leži delavstvo razkosano na tleh, da zapalijo kres in razplamte strasti med nevednimi kmečkimi masami—domovina je v nevarnosti, ker pri tem sami žanjejo.

Tako so tudi nettunske konvencije, zgolj pripomoček jugoslovansko-italijanskih kapitalistov za nadvlado in izmozgavanje obeh narodov.

Ravno vodilni politiki (Pribičević, Radič) sedaj najbolj kriče proti konvencijam, ker so v opoziciji, da si so jih sklepali pred tremi leti, ko so bili na vladi in bi jih istotako ratificirali ko bi sedeli na ministerskih stolčkih.

Končno pa bi se ne podrla ne Jugoslavija in tudi ne Italija, ako se konvencije ne sprejmejo, tudi vojne ne bo—to so samo strahovi, za katere se vprijema sedanji družabni red, ker dobro ve, da pri prvi vojni mogoče propade v revoluciji zatiranih plebejcev.

Drugi zopet kriče, da ne dobimo londonskega posojila ako se ne uredi razmerje med Jugoslavijo in Italijo. Kaj pa je bogati agrarni državi, kakor je Jugoslavija, potreba posojila, zdravo gospodarstvo, manj defravdantov, manjše plače ministrom, manj municije in kanonov, pa bo dovolj denarja za železnice in ceste.

Posojilo angleških in ameriških bankirjev, pa je nova veriga na vrat jugoslovanskega ljudstva, začetek kolonijalne politike, omejitev svobode.

Ratifikacija nettunskih konvencij bo pustila delavstvo brezbrižno in brez razburjenja. Tudi ako pridejo italijanski delavci v našo državo na delo, bo morala najti vlada modus proti brezposljenosti, ker drugače hiti sama in njen kapitalistični družabni red k poginu.

Demonstracije so ponehale in vlada se hiti poklanjati Mussoliniju, nacionalisti vpijejo še dalje po časopisju, razvoj pa gre svojo pot naprej, kakor mu je začrtano v knjigi bodočnosti.

Delavstvo pa bo šlo preko nettunskih konvencij, preko meščanske reakcije in preko kapitalističnega družabnega reda naprej po začrtani poti—do cilja.

—on—

Elektrika ga ubila.

Chicago. — Peter Dodzielo, star 38 let, je bil v sredo ubit, ko je stopil na tretjo električno tračnico na progi nadulične železnice v bližini Dodge ave.

VESTI IZ NASELBIN

Piknik kanadskih Slovencev.

Windsor, Ont., Canada. — Tudi tu na severu je pomlad v polnem cvetju in krasoti, narava nas vabi v svoje lepote, nudeč nam novo mladostno dobo in svobodno srečo. — V senci trepetajočih topol — v tajinstvenem šuštenju jelk, v nedolžnem ščebetanju gozdnih krilatcev se ti vzdrami duša iz monotonosti življenja — obudi se ti spomin nazaj — in še enkrat preživljaš nemoteno srečo in slaj nekdanjih mladostnih dni — — —

Južna pokrajina Kanade slovi po svoji izredni prirodni krasoti in privlačnosti, kjer sveža severna sapica dobrodejno vpliva na duše in srca: človek dobi novo veselje in moč v življenje.

Da pa bo vsakomur dana prilika poslužiti se te prilike ter se veseliti v krogu svojih oddaljenih prijateljev, zato priredi Slovensko pev. društvo "Lira" veliki skupni izlet (piknik) na farmo rojaka Globovnika, Kingsville, Ont. (blizu Erijskega jezera) v nedeljo dne 7. julija, 1928.

Busi vozijo iz zbirališča, 212 Hickory road, Ford City (F. Kos), ob 7:30 prvi, ob 8 drugi in zadnji ob 9. uri zjutraj v nedeljo prvega julija. Za zabavo, postrežbo, jedila ter pristno vsakovrstno pijačo bo dobro preskrbljeno. Godba, ples sledita.

Med drugimi bodo sledeča darila: steklenica 20 let starega konjaka, dve steklenici pristnega šampanjca, prinešenega pred tednom dni direktno iz Champagna, Francija, po Slovencu, došlem v Kanado. Tretjič, umetniška slika iz Bleda in mnogo drugih pomembnih spominčkov in koristnih predmetov.

Po možnosti naj bi se število posetnikov priglasilo vsaj do 28. junija na tajništvo Slov. pev. dr. "Lira:" A. Strhof, 212 Hickory road, Ford City, Ont., da se zadostno preskrbi za prevoz in akomodacijo gostov.

V slučaju slabega vremena se piknik preloži na prihodnjo nedeljo 8. julija.

Slovenci in Slovenke!

Odzovite se vabilu bratov in sester v borbi za narodni obstoj in ljubav v tujini — z radostno dušo in sladkimi spomini se boste vračali nazaj, noseč pozdrave in goodwill od sorodnih src na severu.

Z bratskim pozdravom!

Slov. pevsko društvo "Lira."

ŠUBELJ BO PEL ZA GRAMOFONSKE PLOŠČE.

Iz New Yorka nam je sporočil g. Anton Šubelj, baritonist ljubljanske opere, ki je sedaj znan menda že slehernemu ameriškemu Slovencu, četudi je med nami šele par mesecev, da je podpisal pogodbo s Columbia Record družbo, katera mu je ponudila zelo ugodne pogoje. Tako bo naš priljubljeni pevec dal priliko slišati milino svojega glasu marsikateremu, ki bi ga sicer nikdar ne slišal. Tako bo pa tudi povspešil našo ljubko slovensko pesem med našim narodom v Ameriki, da se bo zasadila tudi v srca naše mladine, ki bo lahko spoznala, da izraža slovenska pesem, nekaj, kar ni najti pri drugih narodih.

Lepa slovenska pesem, kot jo interpretira ta naš nadarjeni umetnik, bo torej ohranjena na gramofonskih ploščah, in rojakom toplo priporočamo, da sežejo po njih, kadar pridejo na trg.

Baritonistu Šublju želimo mnogo uspeha!

Pol milijona za porodno kontrolo.

Cleveland, O. — Charles F. Brush, znanstvenik, je poklonil pol milijona dolarjev za financiranje kampanje za kontrolo porodov in sterjilizacijo fizično in mentalno nesposobnih, spioh za izboljšanje človeškega rodu.

Sovjetski teater v Moskvi

Piše J. W. Krutch.

(J. W. Krutch, znani ameriški dramski kritik, esejist in pisatelj ter sotrudnik urednik liberalne revije Nation, je nedavno [illegible] Moskvo, kjer je opazoval v prvi vrsti nove pojave ruskega teatra. V tem članku opisuje sovjetsko gledališče nepristransko, kot ga je videl, brez olepšav ali predsodkov napram sovjetom.)

Dvanajststo miljska razdalja, ki se razprostira med Berlinom in Moskvo, je duhovno veliko širokejša kot je ocean. Varšava se koplje v sredini ravne, otožne, planjave (v maju še pokrite s snegom), ki je, izvzemši tega temnega mesta, ena sama velika praznota. Človek spozna, ko je prehodil to planoto, da se je v resnici znašel v svetu, katerega tuja čudovitost ga takoj opozori, kako zelo sta Amerika in Evropa skupni v izražanju. Brezdvoma je bilo tako že od nekdaj, vsaj do precejšnje mere. Moskva, kot trdi stari izrek, je začetek Azije v mišljenju, dejanjih in običajih ter navadah, katere spadajo v resnici bolj vzhodu kot Zapadu. Prihod komunizma pa je še povspešil vtis, ki ga človek dobi o življenju, ki je v Moskvi organizirano po drugačnem načrtu od tistega, ki smo mu navajeni v New Yorku, Londonu, Parizu ali v Berlinu. Življenje in stremljenje nič manj kot ustanove so prikrojene po novem vzorcu.

V tem momentu pa cvete v Moskvi gledališče tako kot mogoče nikjer drugje, razum — mogoče — v New Yorku. V Moskvi je gledišče stvar sama zase in ni to, kar je gledišče v vsakem drugem zapadnem glavnem mestu, kjer je samo del enega velikega svetovnega teatra, ki zamenjava igre in metode skoro tako hitro, kot menjavajo ljudje, katere zabava, svojo obleko ali pa nove variacije v fox-trotu. Danes naprimer pri nas človek lahko, ako hoče, sledi priljubljeni, malovažni igrici kot je Bruno Frankova "Dvanajsttisoč" iz New Yorka v Berlin in potem naprej na Dunaj. Človek lahko stori skoro isto s pol ducata drugimi igrami v treh ali štirih različnih jezikih. Nikakor pa ne bo našel te vrste iger v Moskvi. V Moskvi je okrog 25 velikih teatrov, poleg brezštevilnih manjših, ki so vsi vedno napolnjeni. Z izjemo ene ali dveh klasičnih iger, ki jih še včasih igrajo, dve drami ameriškega dramatika O'Neilla in ameriško melodramo "Razprostrt orel", ki je izbrana vsled njene protikapitalistične propagande, človek ne najde nikakšne evidence, da se domači teater zaveda, da obstoja Svetovno gledališče zapadne Evrope. Niti ni to dejstvo brez zamotanosti globokejše kot bi na prvi pogled zgledalo. To pomeni, prvič, da rusko gledališče kot ustanova pripada popolnoma drugi fazi socialnega življenja od tistih, s katerimi se bavijo v drugih deželah, in drugič, da je zaposleno s popolnoma drugačnimi snovmi.

Med tem ko je v Ameriki navada pri večina gledališčih, da dajo ljudstvu takorekoč zabavne igre, le malokdaj kakšno klasično in umetniško delo, je pa v Moskvi povsem drugače. Kajti v Moskvi, v teoriji in praksi, ni višjega razreda, ki bi živel od dela drugih in ki bi imel glavno delo samo misel o zabavah, partijah in drugih razvedrilih, s čimer bi ubijal čas. Ta višji razred ne eksistira v Moskvi. Z njegovim odhodom so odšle tudi zahteve takšnih ustanov, ki so želele sličnih zabav. Dvakrat na teden se zbero tujci na plesu v Grand hotelu; v hotelu d'Europe sedi v kotu jedilnice par Nepistov, ki še obdržujejo otožno pretvezo z bedasto flirtacijo. Toda, če govorim v splošnem, tedaj moram priznati, da ni v celi Moskvi takozvanega "nočnega življenja". Tema pade na mesto kot pade na zakotno vasico. Tu ni ne plesišč, ne nočnih klubov in ne kafejev. Izmed vseh kompleksnih ustanov, h katerim navadno spada evropski teater, je ostal moskovski teater sam samcat, ki se je preživel in vstraja samo zato, ker se je ločil od prvih ter se združil z ustanovami, ki imajo prostor v novi družbi, ki je željna, energična in stremi po nečem novem, katera ni kultivirala okusa za opiljene zabave navadnih zofističnih lenuhov.

Niti enega samega privatnega teatra ni v Moskvi. Okrog polovica večjih gledališč (vključivši opero. Umetno gledališče in njegove različne studije) kontrolira centralna vlada; ostala gledališča kontrolira moskovski sovjet ali pa različne strokovne unije. In ta prehod gledališča v roke vladajočih mas ni nikakor navadna forma, temveč je nekaj, kar je odločilo ves značaj tozadevnega dela. Še celo Stanislavski, kateri seveda spada odkrito staremu redu in ki naglaša, da je "buržuj" svojega okusa, je ostal na površju kot vodja Umetniškega gledališča s tem, da se je udal vladi. In tako vidimo, da večina njegovih produkcij, tako v snovi kakor v obdelavi, je samo odsev karakterja nove publike, kateri igra. V operi (najbolj konservativna izmed vseh, ker njen repertoar je ostal skoro to, kar je bil pred revolucijo) bi človek pričakoval, da najde čisti ostanek. Ako se človek okrene k odru, na katerem je predvajana opera "Boris Godunov", in si pase oči po bogato okrašeni notranjščini teatra, dokler se oko ne ustavi na carski loži, na kateri ni ničesar izpremenjenega razun tega, da je nadomeščen carski dvoglavi orel Romanovcev s srpom kladivom sovjetov, tedaj bi skoro verjel, da se je znašel v stari Rusiji. Toda en sam pogled na občinstvo je dovolj, da človeku razkrije, kako kompletno so mase ljudstva v svojo last še celo to konservativno svetost. Ako tudi so dovolili, da ostane opera to, kar je bila za ta moment, kjer niso še našli v kaj naj jo spremene, jo pa oni vseeno lastujejo. Še celo tukaj se opazi, da je audijenca ravno ista proletarska masa, v neopisanih oblačilih, toda čudno in skoro strahotno združena v svojih strasteh in namenih, katere človek opazi vsepovsod, in katera se naslaja ob starih stvareh, toda se naslaja in uživa na svoj nov način. Ako se pa človeku zahoti, da poseti enega izmed novih moskovskih gledališč, kot je naprimer gledališče Moskovskih strokovnih unij, pa bo videl v njem drame, igrane istemu občinstvu, drame, ki predstavljajo vsakdanje življenje, ki so poleg tega spisane dobesedno po sedanjem življenju, skoro bi rekel otročje, ki pa so obenem naturalistične igre, ki jih ne najdemo nikjer drugje na svetu. V revolucionarnem teatru, kot v revolucionarni družbi, se najde veliko krasnega in lepih pojavov, ne najde se pa ničesar prikupljivega.

Nikjer ni najti kaj podobnega, kar bi se približalo onemu, kar mi imenujemo čisto umetnost, razun v ostankih iz preteklosti. V Vaktangovem ateljeju sem videl izborno nesmisel v proizvajanju tiste očarujoče igračkaste igre "Princesa Turandot", katero je pravkar izbral Gemier, da bo predstavljala Rusijo na bodočem gledališkem turnamentu v Parizu. V "Malem teatru" sem videl veličastno in groteskno grozno predstavo drame "Smrt Ivana Groznega", ki so jo igrali najboljši sodobni igralci. Toda takšni pojavi so, kakor sem dejal, samo ostanki in nikakor nisem uspel, da bi bil našel eno samo igro, ki bi bila spisana po revoluciji, da ne bi direktno ne imela opraviti z revolucijo kot tako, ali pa z njenimi učinki. Tu najdemo kronološke prizore iz civilne vojne, kot "1917", poleg razburljivih melodram, ki bazirajo na poedinih incidentih v isti civilni vojni, kot je igra "Oklopni vlak." Potem najdemo satirične igre, ki so spisane proti buržoaziji, kot je Meyerholdova igra "Mandat". Poleg teh pa je brezštevila socijalnih dram, ki imajo opravka z vprašanji o preureditvi nove družbe, ki se danes dviga v delavnicah in v tovarnah. Toda nikjer ni opaziti kakšne evidence po želji, da bi dramatiki obdelovali snovi, ki zavzemajo glavno mesto v evropskem teatru. V nobeni posamezni igri ne igra ljubezen med spoloma v igri važne vloge, še takrat ne, kadar izgleda, kot bi bila ta faza manjšega pomena. In ravno ta razlika moskovskega teatra bo morda služila, da čitateljem predočim, kako se razlikuje snov ali predmet, o katerem so ruske igre spisane. Ekstremisti vztrajajo, da se mora nova ruska drama izrecno baviti samo s socialnimi silami in da mora popolnoma prezreti individualne osebe kot take. Kljub temu pa človek kmalu spozna, da še celo tiste drame, ki so opisane kot "individualistične", so takšne samo v tem pomenu, da obdelavajo probleme posameznika v kapitalistični družbi, in ne v pomenu kot ga mi navadno rabimo, da opišemo dela, ki se bavijo z individualnimi dušami, ki žive nekje v praznoti. V Moskvi je danes nova drama brez socialnih zapletljajev nemogoča.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Rim, rimstvo in rebeljon.

Neki politični opazovalec stare šole piše, da se bo letošnja volilna borba vršila v znamenju treh r-ov: "Rum, romanism, rebellion."

To znači ravs in kavs okoli prohibicije, rimske cerkve in farmarske revolte. Prohibicija je staro strašilo, s katerim so doslej plašili le deco in stare mamice, letos pa hočejo s to spako strašiti tudi možakarje, ki čikajo tobak. Kaj hočejo s prohibicijo? Ali ni dovolj mokrotè v deželi za vse krščanske ljudi? Saj so butlegarji zadovoljni!

Farmarska revolta je znak socialne revolucije, katere ne mara nihče videti in še manj priznati. Na vse gledajo v strahu božjem. Farmarji ne groze nikomur z gnojnimi vilami, niti ne vozijo dinamita v svojih avtomobilih. Ameriški farmar, posebno če je zadolžen — in ti najbolj revoltirajo — je zelo krotka živalica. Noče si sam pomagati, pač pa zahteva pomoč od vlade, ki je v rokah — bankirjev, njegovih upnikov. Razume se, da bo še dolgo čakal na pomoč; razumljivo je tudi, zakaj je republikanska stara garda posadila farmarja pod kap. Kaj bo z berači?

Pot samostojnega farmarja je že začrtana: drži naravnost tja, kjer je konec farmarstva in kjer se začenja — živilska industrija z velikimi kooperativami ali korporacijami v posesti vse rodovitne zemlje. Ako so farmerji pametni, bodo imeli kooperative, ako niso, bodo mezdni sužnji privat. korporacij. Kdor misli, da požene tok časa nazaj v dobo nekdanje primitivne farmarske slave, ta spi in sanja. In dokler farmarji mislijo, da pride njihov odrešenik v Hooverju, Smithu ali komu drugemu, tudi spančkajo in sanjčkajo. Le spavajte!

Vprašanje "romanizma" je prišlo s Smithom, ki je slučajno katoličan. Smith se sicer nervozno otepljje tega vprašanja in pravi, da njegova vera ni njegova politika, pa mu nič ne pomaga. On, kot posameznik, lahko smatra svoj katolicizem za svojo privatno stvar, ne smatra pa tako glavni tabor njegove cerkve tam v sveti Italiji, Smith je reven katoličan, če ne pozna jezuitov.

Jezuitski boben je že zapel. "Unita Cattolica", glasilo jezuitov v Italiji, bobna, da pridejo za Ameriko novi časi, kadar bo Smith izvoljen predsednikom. "Moralno propadajoča Amerika bo prerojena in prekvašena s katolicizmom", piše italijanski jezuit.

Jezuitje veljajo pri čredi za dobre diplomate, pa so pravi tepci; ako bi bili diplomatje, bi si prihranili to veselje za potem, ko bi bil Smith že izvoljen, če sploh bo. Tako pa so dregnili v sršenovo gnezdo. Nasprotnikom Smitha je ta jezuitska pesem prav prišla in kapitalizirali jo bodo do zadnje pike.

Smithu in njegovim bratcem bo sicer hudo, toda zahvaliti se imajo jezuitom. Njegova nominacija je signal za versko vojno v Puritaniki. Vojno bodo vodili puritanci in potomci sežigalcev coprnic, ki sovražijo Rim radi — sežiganja.

Tako pojde letos v znamenju "ruma, Rima in ravsa."

Smith bo proklamiran kot hlapec Rima. Morda je to važno, morda ni. Važnejše dejstvo je, da je Smith hlapec kapitalizma.

Vesti iz Jugoslavije

PISMO IZ BEOGRADA.

"Šta se govori?"

Beograd, junija meseca. — V Jugoslaviji se marsikdaj dogodi marsikaj čudnega. Zanimivo je, da so vse čudne stvari ponavadi take, da bi bilo treba disciplinarnih zakonov in organov, ki bi vse te "čudnosti" razgalile in eksemplarično kaznovale. Tako smo imeli že nešteto defravdacij, posilstev, tatvin, deložacij, ... ki pa so vse skupaj le en velik kulturen škandal za te ljudi in za to prebivalstvo.

Je to duh pravega balkanizma, [illegible]ankarstva, ki veje med navadnim, preprostim prebivalstvom, in ki je uzakonjen med državnim uradništvom. Nešteto satir je popisanih, nešteto persekucij je že bilo, ali vse je le malo pomagalo, kajti če nikjer, tu gotovo velja izrek: Kar se je Jovo v mladosti naučil, to v starosti zna. —

Imamo tako najrazličnejše slučaje upravljanja. Na primer man je tale: V ministrstvu trgovine in industrije pride trgovec in zahteva od uradnika gotove informacije o nekih trgovskih nabavkah. Uradnik malomarno posluša in ko vidi, da se trgovec ne "zgane", to se pravi, da ne odrine — običajne podkupnine, bakšiša, — pravi, da bodo v ministrstvu to že storili tekom enega meseca. — Trgovec pravi, da se mu mudi, in ko ugane, na kaj g. uradnik misli, mu ponudi dozo s cigaretami in pravi: Molim, izvolite pušiti! —

Gospod uradnik vzame dozo in se odstrani iz sobe. Tu je odpre in vidi v njej tisočdolarski bankovec. Pride nazaj k trgovcu, ki mirno čaka ter mu pravi, da če opet pušiti. Tako je moral trgovcu menda štirikrat napolniti dozo s 4.000 dinarji, da je mogel uradnik v ministrstvu — pušiti. Končno, ko sta pretekli dve uri, je bila stvar gotova. — Prošnja pa seveda ugodno rešena.

Pa je še polno takih slučajev. Med drugimi je zanimiv tudi naslednji, ki dobro kaže, duševni nivo učiteljstva v Srbiji.

Beograjska "Politika" je prinesla pod naslovom "Šta se govori?" o telem slučaju, ki se je dogodil v nekem večjem selu na Kosovskem polju. Ministrstvo prosvete je nakazalo neki šoli na Kosovem polju 17,000 dinarjev tamošnjemu upraviteljstvu šole, da si za ta denar nabavi nekaj najpotrebnejših šolskih potrebščin in učil. In kaj so gospod učitelj smatrali za najpotrebnejše potrebščine in učila za to šolo? To se vidi iz tega proračuna, ki ga je učitelj predložil.

En šifoner 1300 dinarjev, osem stolov 1400 dinarjev, dva velika fotelja 1400 dinarjev, dvoje bukovih postelj 1200 dinarjev, dve nočni omarici 1300 dinarjev, dve pisalni mizi 3000 dinarjev in še nekaj drugih potrebščin za 900 dinarjev.

Ni čuda, ako šole ne uspevajo. Isti list prinaša potem še druge slučaje. Posebno zanimiv je med drugimi tudi tale:

V nekem srezu (okrožju, op. ured.), v Srbiji obstoji davčini odsek kot organ finančne uprave. V njem je že nekaj časa zaposlen kot davčni zvaničnik — (zvaničnik je nekako bivši podradnik, op. ured.), neki bivši lesni trgovec, starec, ki ima že preko 60 let. Ako bi ta človek bil siromašen, bi nihče ne ugovarjal, ako bi se ga sprejelo na koncu njegovega življenja v državno službo. Ali zameriti moramo to, ker je ta človek bogat. Toda, ker se boji, da bi bil njegov sin, ki je šef tega davčnega odseka, postal brez posla, se je pustil nastaviti za državnega nameščenca kljub visoki starosti. (V davčnem odseku sta namreč samo dve osebi, to je oče, ki ima saržo zvaničnika in njegov sin, ki je šef tega odseka). Sicer pa bi nazadnje tudi to oprostili, ako bi starec delal. Tako pa za delo nesposobni starec prihaja samo enkrat na mesec v urad — po svojo mesečno plačo.

Take lepe stvari se gode pri nas. V Sloveniji tega sicer ni, vsaj ne v tako hudi potenci, toda je zato hujše v Srbiji, Bosni, Hercegovini in Črni gori. Izboljšanja, zaenkrat ni pričakovati, dokler se v korenini ne zatre to narodno zlo. Treba je vzgojiti mladino in ji vcepiti poštenost. Socialisti sami pa bodo imeli silno veliko dela, da bodo vso to maso naučili živeti po človeško.

Ratifikacija grško - jugoslovanske trgovinske pogodbe. — Te dni je grši parlament odobril trgovinsko pogodbo med Jugoslavijo in Grško. Takoj je bila o ratifikaciji trgovinske pogodbe obveščena tudi beograjska vlada. S tem momentom bodo nastale zopet normalne trgovinske razmere med obema državama in je pričakovati, da se bo trgovina obojestransko dobro obnesla.

Velika akcija opozicije proti ministru Korošcu.

Beograd, 7. junija 1928.

Dr. Anton Korošec, notranji ali policijski minister v Vukičevićevem kabinetu, je jako proslul mož. Izkazal se je v času svojega ministrovanja kot moža, ki ve, da je v službi srbske veleburžuazije in da mu je poverjena naloga, da zastopa domači in inozemski kapital. To svojo nalogo vrši res vestno, da, celo prevestno, tako, da je morala celo malomeščanska opozicija pod vodstvom g. Radiča in Pribičeviča, nastopiti proti njemu. Povod za akcijo proti dr. Korošcu pa niso dali samo strankarsko - politični motivi, nego predvsem — znane krvave demonstracije v Beogradu, krvoprelitje jugoslovanskih študentov, SDS (demokrati) in radičevci seveda niso mogli biti tiho, ako jih je pustil pretepsti in naklestiti njihove nadebudne sinčke samo katoliški duhovnik v uniformi policijskega ministra. Zato je nastala splošna gonja proti ministrskemu ministrovanju dr. Korošca, ki pa je dobro zaščiten po g. Vukičeviću in njegovih žandarjih.

Dne 6. junija je končno počilo in akcija opozicije proti policijskemu ministru je dosegla svoj višek, ko je dr. Milan Kostić izročil predsedniku Narodne skupščine obtožbo Kmetsko demokratske koalicije proti postopanju notranjega ministra Jugoslavije dr. Antona Korošca.

Korošec je namreč v neki svoji naredbi prepovedal vse javne shode in zborovanja pod milim nebom. Pa ne samo zunaj, nego tudi javne shode in za vso državo. S tem se je dr. Korošec izkazal, kakor se nam kažejo v Italiji najhujši fašisti.

Proti temu nastopanju je nastopila skoraj vsa Jugoslavija. Toliko kratenja osebne svobode bi pač mogel uvesti le Mussolini. Toda s tem nastopom dr. Korošca, ki se je izkazal za najslabšega reakcijonarca, so postali duhovi vseprek razburjeni, in 53 narodnih poslancev je podpisalo proti Korošcu naslednji protest:

Minister notranjih zadev dr. Korošec je z naredbo, ki jo je izdal vsem velikim županom, splošno prepovedal vse javne shode pod milim nebom in tudi vse shode v zaprtih lokalih za vso državo.

Člen 24. ustave predvideva med osnovnimi državljanskimi pravicami tudi svobodo zborovanja in le določa, da je treba 24 ur poprej prijaviti oblastem vse shode pod milim nebom. Uprava, torej ne dopušča niti zakonodajalcu, da uvaja kak poseben sistem zborovalne svobode. Javni organi nimajo ničesar dovoljevati, marveč imajo samo pravico zahtevati predpisano prijavo. Po členu 142. ustave je ukinjena veljavnost vseh zakonov in uredb, kolikor njihove določbe nasprotujejo določbam ustave. Potemtakem zakoni na ozemlju naše kraljevine, ki urejajo pravico zborovanja in ne odgovarjajo določbam ustave, niso veljavni.

Člen 127. ustave pa izrecno predpisuje, kdo lahko zabrani shode in izrecno določa, da se lahko izvrši to samo potom zakona in je tudi točno določeno, v katerih primerih in okoliščinah se lahko potom zakona suspendira zborovalna pravica bodisi za posamezne pokrajine, bodisi za celo državo. Obtoženi notranji minister ni izdal svoje prepovedi samo v očitnem nasprotju z določbami ustave, nego tudi brez vsake zakonske osnove. S tem je jasno dokazano, da je notranji minister dr. Korošec zagrešil dejanje, ki vsebuje vse momente delikta po čl. zakona o ministrski odgovornosti.

Sledi 53 podpisov narodnih poslancev.

Zato predlagamo: Narodna skupščina sklene, da proti obtoženemu ministru dr. Korošcu uvede kazensko postopanje v smislu zakona o ministrski odgovornosti.

Tako malomeščanstvo, Radič in Pribičević, tista dva, ki sta pravzaprav prepovedala javna zborovanja pod milim nebom in v zaprtih prostorih. Tako dela malomeščanstvo in se zgraža nad konservativnostjo dr. A. Korošca. Sami pa so bili prav taki in še slabši. Nihče še ni pozabil krvavega PP (Pašić - Pribićevega) režima, krvavih pokoljev v Trbovljah, krvavih zborovanj, itd. — Za delavstvo in za kmeta v Jugoslaviji pa naj bo to dokaz, da je buržuazija povsod enaka.

Epidemija samomorov v Beogradu. V Beogradu se je tekom pravoslavnih binkoštnih praznikov izvršilo dvoje samomorov. Kroglo si je pognal v glavo Dragiša Jovanović, policijski pisar pri velikem županu moravske oblasti. Prišel je v Beograd in se napotil takoj v gledališče, kjer si je končal življenje. — Na Kalimegdanu se je ustrelil jurist Obrad Lepčević. Mladi pravnik je živel v veliki bedi in je izvršil samomor najbrže vsled obupnih gmotnih razmer. Samomor so hoteli izvršiti še Olga Pavlica, Stevan Zuković in Nikola Petrović. Zastrupili so se s solno kislino in lizolom, a so jih še pravočasno rešili.

Iz Julijske Benečije in slov. Primorja

13. aprila, 1928. — **Priprostejše.** — Spočetka je bila procedura opustitve našega človeka iz italijanske državne službe nekoliko dolga, s krinko spodobnosti. Uvedba disciplinarne preiskave, nato stavljenje na razpoloženje in šele dolgo za tem je pricincal kak likvidacijski odlok, ali pa vpokojitev. Polagoma so odpadle razne vmesne stopnje. Pričeli so se vročevati samo odpustitveni odloki v masah kar lepo tiskani, brez navedbe kakšnega razloga, samo z označbo kr. odloka, na podlagi katerega se odpuščajo. Odpada pa še to, postajajo odkritosrčnejši, golo jedro cele zadeve prihaja na dan. Niti odpustni odloki se ne izročajo več. Samo odpusti se oseba. Danes si v službi, v soboto koncem tedna ne več. Kar tako, brez posebnih razjasnitev. Saj je tako vse jasno. Ker si allogeno, tujerodec, Slovenec, si odpuščen. Dovolj velik greh, dovolj velika nezmožnost za izvrševanje italijanske državne službe. Posebno pri državnih zaposlenih nižje vrste se uporablja ta sistem. Nočemo imenovati imena, ker imen je v teh slučajih legijon in pa ker bo kvalifikacija allogeno — Slovenec polagoma s tem sistemom zavzela označbo zločinca, napram kateremu bo treba še strožje postopati in ne samo mu odvzeti kruh. Pa, evo eden izmed tolikih slučajev: Odpustijo te dni našega človeka N. N. iz državne železniške službe. Bil je splošno priljubljen pri vseh svojih tovariših in predstojnikih, zato splošno začudenje. Napoti se h kraljevemu ravnateljstvu. Tam mu pojasnijo, da je odpuščen, ker je drugorodec. Nič drugega. Zahteva pismeno odpustitev. Izroče mu namestitveni odlok njegovemu namestniku, ki se glasi:

Prometni in gib. odd.
Org. red. Trst 7. okt. 1927.
Osebni urad.

Št. M 340-3 E 7-3 leto V.

Gospod glavni postajenačelnik v Gorici (cent. postaja).

Povabljen je bil di Luca Umberto, ki istotam stanuje, da se predstavi V. Blag. radi sprejetja v službo dne 10. X. 1927, kot začasni izredni uslužbenec namesto pp. N. N., ki bi moral biti odpuščen na večer 9. t. m., ker se je dognalo, da je drugorodec (allogeno).

Prosim potrditve.

—Sekcijski načelnik prom. in gib. oddelka. Podpisan: Savio.

Odpuščeni se je po sprejetju tega obvestila napotil še na glavno železniško ravnateljstvo v Trstu s upanjem, da gane svoje predstojnike s svojim težkim položajem, ter da jih prepriča o zvestem izpolnjevanju službe. Pa ni nič pomagalo. Vi ste Slovenec, ugotovili smo, da je bila Vaša družina pri takratnem ljudskem štetju vpisana kot slovenska. Zato smo Vas morali po tej ugotovitvi takoj odpustiti. Ko so vsi drugi odpuščeni tovariši slovenske narodnosti zvedeli o tehtnih razlogih odpustitve iz službe N. N., ni nihče več nadalje izpraševal, ampak je mirno sprejel odpustitev ter shranil žalitev in drugo za kasneje.

Oto Šimek (Los Angeles):

Obisk na zvezdarni gore Wilson

Največja zvezdarna na svetu. Astronomi svečeniki znanosti. — Krasote južnokalifornijske prirode.

Do podnožja gorskih velikanov pripelje vlak Pacifične električne železnice, odtod pa vodi strmo na vrh ozka gorska steza. Topla in gosta nočna megla se dviga in skrivnostno izginja. Njene cunje še vise nad skalami, a spodaj se nalik zakleti vojski pojavljajo nasadi evkaliptov, popernikov in oranžne plantaže. Cesta se pogumno vzpenja po ostrih čereh mimo vrtoglavih prepadov, manzanita krepko vonja v vlažnem ozračju, in ko na najbližjem zavoju izstreli solnce salve zaslepljujočega bleska, zavriska vsa priroda himno jutranje radosti in prerojenja. Visoka stebla ponosne, kraljevske yucce se svetijo z vitkimi piramidami belih zvoncev, drevesa in skale so poškropljene z divje pestro zmesjo najrazličnejših cvetličnih barv in nad njimi se venomer pode kakor kovina bleščavi kolibri. Globoko v dolini, ki se razširi vsake pol ure, se vidi na pol usahnjena Santa Anita in že ogromno korito kaže, kakšen utegne biti razmah te reke za časa aprilskih povodnji. Sence skal, debel in krošenj so težke, lučki in barve kričeče, kontrasti presenetljivo gosti. Nebesna sinjina sega daleč k obzorjem, ki so še na pol skrita v megli; ondi, koder je megleno, je morje, drugod pa molijo iz megle modri otoki gorskih vrhov.

Pot, ki jo hodim, je prekrasna. Stopaš nekaj ur višje in višje, vdihavaš razredčen zrak in pot ti kaplja na kamenje in pesek. Zdaj zaviješ mimo mahovitih ceder, potem mimo pinij in nato pod borovci in smrekami.

Tu in tam se ti postavi na pot krotka košuta, zvedavo pričakujoč, da ji prideš bližje; ko pa misliš, kako ji boš pogladil dolgo dlako, ti nagajivo smukne v grmovje in izgine na strmem pobočju. Velike črne veverice te drzno opazujejo z drevesa in z veje na vejo preletavajo ptiči v prekrasnih tropskih barvah. Vsi so neskrbni, zakaj tu so na varnem, tu je namreč Narodni park, kjer je življenje vseh gozdnih prebivalcev nedotakljivo.

Tam zgoraj, na samem vrhu skoraj 2000 m visoke gore, stoji sveti hram Astronomije. Njegove zaslepljujoče bele kupole blešče na daleč in široko na večno jasnem solncu in njegova dva visoka solnčna stolpa nalikujeta minaretom Tadž Mahala. Tu je torej največji hram nadzemeljske vede; odtod se osemnajst modrih zvezdoznancev razgovarja s skrivnostnimi svetovi nad nami, potapljaje se v tajne neskončnosti in trudeč se, da bi rešili uganko vesoljstva in tako nemara tudi — zagonetko življenja. Njihov observatorij je čudovito delo človeške bistroumnosti — nikjer na svetu ne najdeš enakega.

Mount Wilson je eden izmed vrhov južnih Sierras, gorovja, ki vzkipi naglo in strmo nad večno zeleno in vonjavo ravnino južne Kalifornije. Vrhovi Sierras imajo skoraj nepretrgano absolutno čist in suh zrak; sopare ravnine in oceana jih ne dosezajo. Te preugodne prirodne razmere so jim dale značaj idealnega mesta za zvezdoznanska opazovanja, zakaj vsaka zvezdarna potrebuje čisto, neskaljeno nebo in kolikor moči prozoren zrak. Najprimernejši izmed vseh se je videl vrh Mount Wilson, ki je visok 1970 m in se dviga skoraj naravnost nad mesti Pasadena in Los Angeles; je tedaj najbližje prometu in tudi sicer najlažje dostopen. Na vrh lahko prideš s svojim avtomobilom ali pa z omnibusom družbe Pickwick po ozki gorski cesti s prekrasnimi, dasi od sile vrtoglavimi serpentinami, kjer je prostora samo za en voz in na katerih se cesta tu in tam dvigne za 20 odstotkov. Boljše pa je, če jo mahneš peš po gorski stezi; tako je zdravejše, lepše in — dejal bi — tudi varnejše. Kakor vsi zavodi te vrste v Zedinjenih državah, je tudi Carneggijeva zvezdarna na Mount Wilsonu odprta občinstvu. Preskrbljeno je, da se posetnikom vsi prostori uslužno razkažejo in posamezne naprave razložijo, tako da vsak nepoučen človek razume. Ena noč v tednu — petkova — je docela posvečena občinstvu, ki lahko opazuje nočno nebo z največjim teleskopom na svetu.

Observatorij so jeli graditi leta 1906. To, kar so zgradili, je mogočna priča sodobne tehnike. Inženjerji chicaških železaren so postavili celo zvezdarno najprej na tovarniškem zemljišču, nato so jo demontirali in odpravili v posameznih kosih v Kalifornijo. Na vrh Mount Wilsona ni vodila takrat nobena spodobna cesta, zato so morali z dinamitom razbiti skale in izgrebsti v gorska rebra kakor kača zasukane serpentine. Po njih so se jeli pomikati ogromni traktorji, ki so bili do vrha naloženi s težkimi železnimi deli nove zvezdarne. Na vrhu pa so medtem izravnali tla, postavili trdne betonske temelje in naposled zazidili vanje konstrukcije obeh stavb za teleskope — enega s 60 in drugega s 100 palcev. Stavbi sta pokriti s kupolama, ki se lahko obračata. Ves kompleks hiš ima belo vnanjost in se prekrasno odraža od večno sinjega neba in zelenih gozdov. Teleskop s premerom 250 cm ali 100 palcev je nameščen v večji zgradbi in je osamel na svetu. Zanimiva je že njegova vnanjost, ali najzanimivejši je njegovi poglavitni del: poglobljeno zrcalo v premeru 250 cm. To predragoceno stekleno ploščo so v Franciji štirikrat prelili, preden jim je uspelo izdelati brezhiben izvod. Izbrušeno pa je bilo na Mount Wilsonu, — delo, ki ga je opravljal prof. Richemut več let.

•

Stali smo na kupoli, ki so jo motno osvetljevale redke žarnice. Nad njimi so se izgubljala v indigovi temi mogočna rebra oboka. Pred nami je bil teleskop — čudovit, skrivnosten hrust; drgetali smo od zvedavosti in zanosa, da nam bo dano pogledati skozenj v neskončno vsemirje. Nad mizo z vrstami raznobarvnih električnih gumbov so tik-takale ure z enim kazalcem; rdeča žarnica je venomer štela neznane časovne enote. Naš vodja po vsemirju je bil mlad astronom, po videzu človek z močnim praktičnim čutom; ni kazal nič učenjakarskega in je govoril docela umljivo moderno angleščino. Po uvodni razlagi, je pritisnil enega izmed raznobarvnih električnih gumbov na čarovniški mizi; oglasil se je živžgajoč kovinski zvok, žarnice so ugasnile in skozi napol odprto kupolino škranjo je padel v temino notranjosti bel pas solnčne svetlobe, se izpodrknil in zlomil na dolgih ceveh; obkroživši teleskop je padel na ležišče tik gledišča ter se razpršil v slabo svetlobo.

"...in svetloba opazovane zvezde pade skozi špranjo kupole na veliko poglobljeno zrcalo, ki jo kondenzira in vrže kvišku na manjše zrcalo. Odtod se zopet vrne dol v spektograf v podobi tenkega, intenzivnega žarka," je razlagal astronom.

Pod teleskopom so nameščene ogromne astronomske ure, ki vzdržujejo aparat natanko v smeri zvezde, na katero je naperjen. Vrh Mount Wilsona se obrača s hitrostjo ene milje (1650 m) vsake 3 2-5 sekunde okoli zemeljske osi in solnca; brez teh do skrajnosti narejenih regulatorjev bi opazovana zvezda kaj naglo izginila s teleskopovega polja. Če veste, kateri gumb je treba pritisniti, lahko obvladujete ves ta ogromni instrument in ga obračate v vseh smereh in po vseh kombinacijah.

Naš astronom nadaljuje: "Zdajle bom začel obračati kupolo. Zdelo se vam bo, da se teleskop vrti, ali v resnici se boste vi vrteli; dočim bo teleskop absolutno miren . . ." Gumb je počil; odnekod so se oglasili motorji in nenadoma se je nekaj zganilo pod nami; videli smo, da se je jel teleskop vrteti okoli osi.

(Dalje prihodnjič.)

RAZNE VESTI

CAPONE NAMERAVA OSTATI V FLORIDI.

Izjavil je, da ga nikdo ne spravi iz države.

Miami, Fla. — Alphonse Capone, čikaški butlegar, ne mara zapustiti tega mesta. Tukajšnje podnebje se mu tako dopade, da bo ostal v mestu vse poletje, je izjavil pred par dnevi. "Ako se me hočejo prebivalci tega mesta iznebiti," je dejal, "tedaj morajo prinesti dokaz od vseh sodišč v Združenih državah, da je v veljavi zakon, potom katerega se me lahko izžene iz mesta."

Miamski časopisi so prinesli velike naslove o Caponovem povratku, toda njemu niso napravili posebnih skrbi. V tem mestu ima Capone svojo vilo, ki je vredna okrog sto tisoč dolarjev. V kratkem pride za njim njegova družina, ki je zdaj še v Chicagu.

Capone je razjasnil stališče v konferenci s policijskim načelnikom Guy S. Reevom in drugimi uradniki, ko je prišel v mestno hišo s svojimi odvetniki. Capone je ostal miren, ko so mu uradniki sporočili, da prebivalci v Miami in v okraju Dade zahtevajo, da se ga izžene iz Floride. Uradniki so izjavili, da bodo ustregli želji prebivalcev, ako bodo našli zakon, ki bi dovoljeval tako akcijo.

DENAR, PLAČAN EKSPERTOM, BO VRNJEN MESTU.

Tako je odločil sodnik Hugo Friend v tožbi, ki se je vlekla od l. 1921.

Chicago, Ill. — Župan Thompson, trije drugi mestni uradniki in trije zemljiški eksperti bodo morali vrniti mestu vsoto $1,732,279, katero je plačalo za zemljiške ocenitve v zvezi z olepševalnim načrtom mesta. To odločitev je izrekel sodnik Hugo Friend v tožbi, ki jo je l. 1921 vložil list "Chicago Tribune."

V obtožnici je bilo rečeno, da so eksperti in mestni uradniki, ki so bili zapleteni v tožbo, akovali zaroto in prejemali denar za pristojbine ekspertov, katerega so potem porabili v svojo korist in za financiranje županske volilne kampanje.—Župan Thompson in drugi prizadeti mestni uradniki so vložili priziv proti sodnikovi razsodbi.

Največ kršilcev prohibicije v Chicagu.

Chicago. — V pretečenem mesecu je bilo izdanih v Združenih državah 73 začasnih sodnijskih prepovedi in izmed teh več kot polovica v tem mestu. Mesto ima sličen rekord tudi v prejšnjih mesecih. Pivo, vino, žganje in druge alkoholne pijače, ki so bile zaplenjene v čikaškem distriktu v zadnjih mesecih, tvorijo več kot polovico zaplemb, izvršenih v ostalih krajih Združenih držav.

Ta dejstva je podal zvezni prohibicijski komisar dr. J. M. Doran, ki je prišel v mestu iz Washingtona, da konferira z lokalnim prohibicijskim administratorjem E. C. Yellowleyjem.

Doran je dejal, da ima izvezni prohibicijski department v načrtu, da oskrbi vsem prohibicijskim agentom, ki opravljajo službe ob mejah Združenih držav posebne kape in znake. Te bodo nosili agentje, ki ustavljajo avte, ki se jim zde sumljivi, da prevažajo opojne pijače.

Petsto novih policajev.

Chicago. — Mestni svet je v sredo odglasoval, da se poveča število policajev za petsto. V ta namen je določil appropriacijo $800,000.

Mesto ima sedaj 5,800 policajev v uniformah. Michael Hughes, mestni policijski komisar, se je že večkrat pritožil, da sedanje število policajev ne zadostuje za uspešno protekcijo in je vprašal za tri tisoč novih policajev. Mestni svet je o tem že razpravljal, toda ker je primanjkovalo denarja v mestni blagajni, je bila zadeva odložena.

Ali hočeš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Za kratek čas

Da le ni bila policija.

Gospod Rožmarin se je vrnil domov in ni našel svoje soproge kakor običajno ob klavirju.

"Kaj pa je, za božjo voljo, Dragica?" se je začudil Rožmarin spričo spremenjenega položaja.

"Nič več ne smem peti," je razburjena plakala ženka.

"Zakaj ne?"

"Zdravnik mi je petje strogo zabranil."

"Hvala bogu, da je bil to samo zdravnik," si je oddahnil Rožmarin, " jaz sem že mislil, da je intervenirala policija."

•

Ne gre jim v glavo.

Profesor matematike je razlagal analitiko in si silno prizadeval, da bi spravil v dijaške glave to učenost. Ko je razlago končal, je hotel ugotoviti, kak uspeh so imele njegove besede. Toda na njegova vprašanja so odgovarjali dijaki z grobnim molkom.

Strašno se je razjezil profesor in zakričal: "Če bi bil kravam razlagal in jih potem izpraševal, bi vsaj mukale..."

•

Že ve.

Milan: "Oženi se in takoj boš nehal pijančevati!"

Mirko: "Ali misliš, da bi se potem premagoval?"

Milan: "Ti že ne, ali tvoja žena bi te premagovala..."

•

Golo dejstvo.

A: "Ali veš v katerem mesecu pride največ otrok na svet?"

B.: "Ne."

A.: "V devetem..."

•

Njegova razlaga.

Sinko je slišal besedo sušenj mode, pa je vprašal očeta, kaj to pomeni.

"Sušenj mode je mož, ki ima ženo in dorasle hčerke, dragi sinko..." je razložil oče.

•

Draginja mesa.

Tujec: "Mesar ste, pa pravite, da ne jeste nič mesa. Zakaj ne?"

Mesar: "Ker je meso tako drago, da ga raje prodam."

•

Na pogrebu.

V Koprivju so pokopavali župnika. Za pogrebom sta stopali med drugimi tudi ženici, ki sta neprenehoma glasno jokali.

"Jaz ne morem več jokati," se je starejša nenadoma oglasila.

"Rekla sem ti, da si prezgodaj začela," jo je zavrnila mlajša.

•

Nezadovoljiv soprog.

"Uboža žena, vaš mož je videti strašen nezadovoljnež."

"Da, da, to je resnica; ako bi mu pečenka padala v usta, bi pihal od jeze, ker ne prileti zraven še kaka prikuha."

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta kakoršnokoli naznanilo in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno cele vrste pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za [illegible] imen in drugih stvari, je [illegible]. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati, ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časnikarsko vest, tudi v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vse druge naznanila, če se koga išče, ženitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da boste zanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to [illegible] konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravništvo lista. Prosim, da to upoštevate in se po tem ravnate. — Filip Godina, upravitelj.

Hugh Garneongue:

Pepelnik prvega razreda

S prožno, vajeno kretnjo je ujel čokati mornar pripon, ki so mu ga bili vrgli ter je pričel ravnati konopec v enake podolgovate kroge. Razlegli so se še zadnji pozdravi, in parnik je polagoma odplaval na odprto morje.

V tem trenutku je odprl Shropshire trdno sklenjene zobe in iz prsi se mu je izvil globok, srečen vzdihljaj. Ves njegov "jaz" — utrujeno telo, izmučen duh in napeti možgani — vse je docela realno občutilo, kako se je pretrgala zadnja nit, ki ga je vezala s kopnim.

Še iraka obala ondi-le zadaj se mu je videla neznatna in brezpomembna, avstralska obala pa je švignila skozi njegovo domišljijo samo kot drug, bog ve kako daljen kraj sveta. Kapitan se ni nameraval nikjer med potjo ustaviti. Po njegovih besedah bi se opravilo to potovanje približno v devetdesetih dneh. To je pomenilo (kaj mu mar za nadaljnjo bodočnost), da so preostali Shropshireju trije dolgi meseci, meseci nepopolne prostosti, ki jo lahko uživa človek samo na krovu oceanskega poštnega parnika.

Šel je v kabino, zaklenil vrata, se stegnil na divan in se je pogiobil v čitanje listov, ki so popisovali njegov zločin. Prvič — in to se mu je zdelo kaj zabavno in nenavadno — prvič je imel priliko čitati poročila o lastnem zločinu. Prav za prav je celo občutil nekako olajšanje, ko je prebiral te liste, dasi je bilo morje jako nemirno in se je Shropshire štel med one, ki jih imenujejo pravi pomorščaki "sladkovodni mornarji." Naj je bila morska bolezen še tako neprijetna, ne bi dal za vse zlato na svetu svojega majhnega, ozkega, nerodnega ležišča v kabini zaoceanskega parnika. Narobe, napadi morske bolezni so ga v vsakem trenutku spominjali, da njegova kabina ni in nikdar ne bo jetniška celica, da bo prost — naj pride, kar hoče — še cele tri mesece.

Po naključju je bil Shorpshire edin popotnik prvega razreda, zato je bil deležen posebne pozornosti. Ob prvem kosilu na parniku ni mogel premagati skušnjave in se je pričel razgovarjati o umoru na caledonski železnici. Kaj pa da, govoril je tako, da ne bi mogel nihče sklepati: ta mož ima kakršnokoli zvezo z zločinom. Malo ga je začudilo, da so kazali kapitan in častnik tako malo zanimanja za to zadevo. Iz previdnosti je zasukal pogovor v drugo smer. Bila pa je to edina slabost, ki si jo je bil poznaje očital. Prihodnjega dne je vrgel vse svoje liste čez krov in je sklenil uporabiti prosti čas za to, da bi se — za vsak primer — prikupil ostalim popotnikom in mornarjem. Svoj živ dan ni bil gentleman v navadnem pomenu besede, vendar pa je umel postati jako uljuden in vsem prikupen. To mu je tudi zdaj uspelo, kljub zategnjeni londonski izgovarjavi, ki tako žali škotsko uho, in večina moštva na tej ladji je bila škotska. Znal je pripovedovati toliko smešnic in zbijati tako dobrodušne šale, da so ga vsi radi poslušali. Kazal je živahno zanimanje za najneznatnejše dogodke, ki so se pojavili na tem dolgem potovanju. Sploh je bil pri vsem kazal svojo ročnost: zdaj je pomagal mornarjem pri delu, zdaj je sedel h kvartopircem, če jim je manjkal četrti igralec pri whistu.

*

Nekoč se je bil Shropshire na vse zgodaj predramil. Zdelo se mu je, da se je utegnilo zgoditi nekaj izrednega. Kmalu je pričel slutiti, da mu preti neznana nevarnost.

Zgoraj, na krovu je bilo na moč živahno in po stropu so venomer doneli koraki sem in tja hitečih ljudi. Shropshire se je dvignil s postelje in se je ozri skozi okrogło okence na morje. Zagledal je v daljavi kakih 4 do 6 milj brzi oceanski parnik, ki jih je imel prehiteti.

Shropshire se je jadrno kar v pijami povzpel na poveljnikov stolpič. Takoj je opazil, da binglijajo na jamboru druga nad drugo štiri signalne zastavice in da je stal na stolpiču kapitan skupno s prvim pomočnikom.

— Kaj se je zgodilo, MacKildare? — je vprašal Shropshire pomočnika — kakšen parnik je ondi-le?

— Ladja Carnarvonske plovbe, proga do Kapa Hoorna.

— Kaj mu javljate? — je zamrmral Shropshire.

— Ta parnik nas je prvi poklical, mi samo odgovarjamo.

— Ali ne veste, kaj hoče?

— Ne, signale je sprejel sam kapitan.

Kapitan se je ozri na njiju. Shropshire je takoj spoznal, da je razkril njegovo skrivnost. Saj je to mogla biti samo njegova, Shropshirjeva skrivnost. Zasledili so ga in zastavice brzega parnika zahtevajo, da ga izroče oblasti. Shropshire je ujel kapitanov pogled, ki je bil poln neprikrite ostude. Vzlic temu se je prisilil skremžiti ustne v prijeten smehljaj in je prijazno pozdravil kapitana: — Dobro jutro, sir! Kaj pa pomenijo ti signali?

— Vi še vprašujete, kaj pomenijo? — je zarjovel kapitan in ga je togotno premeril od nog do glave. — Pobrigajte se rajši za lastne zadeve, mister Shropshire . . . Sploh vam prepovem, da bi še prišli na poveljniški krov . . . In da mi ne boste več govorili s častniki med službo, prosim! Zapomnite si, sicer boste imeli opravka z menoj . . .

Shropshire je skomignil z rameni in je odšel navzdol v svojo kabino. Torej so ga dobili — kapitan je prejel svarilo in policija bo prešala nanj takoj, ko pridejo v Hudsonov zaliv. Že se je videl pred sodiščem; razločno je slišal obsodbo, ki mu je naznanjala smrt za zločin. Kaj je imel od tega zločina, razen tega docela nepotrebnega potovanja okoli sveta?!

*

Nekaj ur pozneje je razumel, da kapitan vendar ni nikomur zaupal svoje skrivnosti. Seveda ni mu niti za trenutek prišlo na misel, da bi bil slumil nedolžnost pred očmi tega morskega volka. Narobe: nadeti si je moral krinko zločinca, ki ve, da je zasačen in razume, kaka usoda mu je namenjena.

Opoldne pri zajtrku, ko se je videl daleč na robu neba dim usodne oceanske ladje, je mlad, zgovoren kapitanov pomočnik besedičil zdaj o tem, zdaj o drugem, in je prišel po naključju na samomore. — Smatram jih za neumnost in podlo strahopetnost, se je bahavo odrezal — in ne morem verjeti, da bi se resen mož lahko odločil za tak korak!

— Svetujem vam, da si zadevo jutri vnovič premislite, ko se boste brili — je odvrnil Shropshire. — Zamislite si, da se je vam britev zagrizla v vrat, da občutite bolečine in da vam curlja kri po pratih, kakor da bi odprli pipo z vročo vodo. Mislite delj časa na to, in mi potem povejte, ali se samomor še vedno zdi bedarija in strahopetnost!

— Nu, če bi že moral priti tako daleč — je rekel mladi častnik — bi si bil rajši razklal lobanjo z revoverjem.

— Jaz pa — je odgovoril Shropshire zamišljeno — bi se bil rajši odločil za cianov kalij. Seveda mora imeti človek prav tehtne vzroke za tak sklep, vendar pa bi bil za to rešitev, če bi se tako rešil težje zmrit. Češče sem se čudil, zakaj si pameten človek ne vzame na ta način življenja, ako ve, da je že obsojen na smrt?!

Kapitan, ki ju je poprej slabo poslušal, je dvignil zdaj glavo in je pazno pogledal zločinca.

*

To se je zgodilo v teku poslednje noči, preden so dospeli v pristanišče, in ta noč je bila Shropshireva zadnja noč v prostosti. Ustavil je kapitana, s katerim se je bil srečal na krovu.

— Nikoli v življenju ne bom pozabil tega potovanja — je rekel Shropshire in težko vzdihnil — verujte mi, sir, da mi je jako žal, da se naša vožnja nagiblje h koncu.

— Zakaj pa je vam žal? — je vprašal kapitan Nelson in ga je to pot radovedno pogledal.

— Nu, bila bi predolga zgodba. Zagrešil sem veliko neumnosti; moje življenje ni bilo tako, da bi ga lahko imenovali vzorno. Edino, kar sem doživel dobrega, so bili ti trije meseci na vaši ladji. Odkrito vam povem, da so in bo- do najboljša doba mojega življenja . . . A kaj storiti? Morebiti bodo tudi moje zadnje poglavje na tem svetu . . .

— Zakaj zadnje?

— Saj nihče ne ve, sir, kaj mu pripravlja bodočnost. Prosim vas, obljubite mi samo nekaj. Naj se z menoj zgodi pozneje karkoli, naj izveste o meni še tako slabe reči, spomnite se, sir, da sem se vedno gentlemanski vedel, dokler sem bil na vašem krovu.

— Obljubljam vam — je rekel kapitan resno in v temi je bilo čuti, da je malce ganjen.

*

— To je prej ko ne njihov motorni čoln?

S tem vprašanjem je stopil k Shropshireu ladijski steward.

— Mislim, da bo — je odgovoril Shropshire in je izročil stewardu kukalo.

— Zlodja, danes so četvorica, med tem ko prideta po navadi le dva! — je zaklical steward s kukalom na očeh.

Res so trenutek pozneje zlezli po lestvici na krov štirje možje. Čolnar, ki je prišel prvi, je nagovoril kapitana:

— Dovolite, sir, da vam predstavim inspektorja melbournske policije g. Robina in njegovega namestnika. Gospoda bi hotela govoriti z vami.

Kapitan je stopil stran, kamor ga je bil povabil mr. Robin.

— Že spotoma so mi sporočili, da prideta k nam.

— Da, sir, saj vem . . . Ali ste ga dali ukleniti?

— Ne. Rajši nisem dal tega povelja. Zdelo se mi je namreč, kolikor sem ga opazoval, da bi si potem vzel življenje . . . Čujte — je nagovoril mimogredočega steward — recite gospodu Shropshiru, da ga prosim, naj pride semkaj in trči z nami ob dohodu.

Trenutek pozneje se je vrnil steward s poročilom, da je kabina zaklenjena.

Čim je izrekel te besede, se je razlegel grmeči revolverski strel. Utegnil je biti sprožen v zaprtem prostoru. Takoj na to so planili mornarji doli. Zaviti v oblak belega dima so jeli lomiti vrata. Policijski inspektor je prvi skočil v kabino. "Nikogar ni! Tristo zelenih, smuknil nam je med prsti! . . .

Revolver je ležal na tleh. V kotu kabine je bilo napeto celo omrežje iz vrvic, in pod spodnjo vrvico na tleh je stala sveča. Konček vrvice je binglijal tudi na petelina pri samokresu.

Nedvomno je izumel zločinec v zadnjih dveh mesecih po razkrinkanju način, kako se sproži revolver brez roke. Prižgana sveča je užgala spodaj netilno vrvico, plamenček je lezel vedno više od vrvice do vrvice ter je naposled prižgal tudi zadnjo, ki je bila navezana na petelin visečega revolverja. Orožje je padlo potem na tla in samo sprožilo strel.

Vsi so odšli na krov, in tu je kapitan nenadoma zakričal: — Tiho! Ne govorite, prosim za trenutek!

Sredi nočne teme in ropota razgibanih valov se je čulo iz daljave brnenje oddaljujočega se motornega čolna . . . Brnenje postajalo vedno bolj tiho, vedno bolj oddaljeno . . .

— Katero smer je ubral?

Tega spoh ni bilo moči dočiti sredi poletne avstralske noči: tema je bila kakor v rogu

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

A. P.:

LASTOVKA

Zakaj zdaj, zakaj ravno njej? Moč tega vprašanja pa ne sega do tistega, ki bi mogel odgovoriti strtemu srcu. In ob takih trenutkih se tudi na najčistejši vesti pokažejo madeži.

Zakaj sem se zbala viharja in nisem šla danes še k njej pogledat, vprašat jo, kako ji je bilo ponoči? Ali sem bila zmerom dobra? Je-li bilo to moje prijateljstvo pravo, prijateljstvo najčistejše nesebičnosti, ki je božanstveno, ker je nesebičnost božanstvena? — mar je kaj takega sploh mogoče? Ni li še sebičnost, če se duša nagnjena duši tej zato približa, da išče v njej milozvočnega odmeva v urah hrepenja, žalosti ali veselja?

Mar je mogel priti ta trenotek, da je pregledala vso resnico nesreče svoje ljubljene prijateljice? Ali ni v svoji sreči in ljubezni pozabila, da vene tam v mračni sobi bitje, ki nikoli ni bilo deležno ljubezni, še očetove ne.

Dolgo, dolgo je slonela mladenka na mizi, potlačena od tiste omotične bolí, pri kateri odpove telo pokorščino volji. V prsih jo je tiščalo nekaj trdega: zavest, da se bližajo ure bridkosti, ki utrujajo dušo, ohrome razum.

Zunaj je grmel orkan, trenotki so bežali. Bilo ji je kakor zvestému slu, ki hiti s silno važnim poročilom, pa mu zapro pot, ko se mu mudi, mudi. Neizprosna vest je tirala ubogo srce pred sodni stol kakor zločinca.

Planila je pokoncu kakor iz sna in pogledala strahoma skozi okno.

Gorje!

Ta šum in hrup, pisk in sik in sneg!

Vihar je bil medtem svojo jezo potrojil in besno udarjal s svojo težko pestjo po strehah. Podivjane sape, nahujskane in razdražene so zacopotale tako togotno, ko da je neviden zblaznelí voznik zavihtel nad njimi bič. Vmes se je čul stok trpeče narave.

Toda vest je silnejša od viharja; ona kljuje v srcu, reže, pali, terja kruto svoj dolg.

Ogrnila se je naglo, stekla tiho po stopnicah navzdol in prestrašena obstala.

V veži je udarjal mladenič z nogami ob tla, da je odletaval s čevljev sneg na vse strani.

"Oho, Olga! Kam hočeš, za Boga!"

"Oh, k Emiliji —"

"V takem vremenu? Sam sem se težko ubranil, da me ni treščilo ob tla.

"Pa če že danes umre?" Zaplakala je.

"No, no, nikar ne jokaj! Saj zaradi tega še ni treba umreti, če koga previdijo."

"Misliš —?"

Dvoje velikih rosnih oči je zrlo vprašujoče v njega.

"I seveda! Da se danes malo slabše počuti, temu je pač vreme krivo."

In ko je opazil uspeh teh besed, je še dodal, da izkoristi trenotek:

"Pojdi zdaj lepo nazaj in ko se prevedri, skočiš lahko pogledat!"

Besede iz ljubljenih ust so vselej prepričevalne.

Odšla sta skupaj nazaj.

3.

Popoldne je nastopil v naravi bojni odmor. Olga, ki je tega od svojega zaročenca napovedanega trenotka nestrpno pričakovala, je urno odšla.

Z nemirom v srcu je zletela ko ptica po stopnicah navzgor in našla sodnikovo Nežiko vso objokano.

"O, še nikoli ni bila tako slaba! Zdela se mi je tako čudna, pa sem tekla po gospoda," je hitela pripovedovat stara, zvesta služkinja.

"Ali je bil Vladko že tukaj?" je vprašala nagio Olga.

"Nikogar ni bilo; želi si miru in prosila je, naj se ne pušča nikdo noter razen vas. Težko ji je govoriti."

Olga si je obrisala solzo in odšla po prstih proti njeni sobi. Odprla je potihoma vrata in vstopila.

V sobi je bilo polumračno, zavese napol zastrte. Njen pogled je iskal prijateljico. Tam na svilenih blazinah je ležala globoko med uvelimi ramicami lepa, skoro prozorna glavica Emilije. Njene oči so bile zaprte. Olga je presunjena obstala sredi sobe in boječe upria pogled vanjo.

"Sirota lastavica!"

Emilija je polagoma odprla svoje globoko črne oči in poklicala komaj slišno:

"Olga!"

Priskočila je in se nagnila nad njo.

"Tu sem, saj sem tu, jaz, jaz ničvrednica."

Skoro je zaihtela. Blag nasmeh Emilijin pa jo je osvobodil srčne tesnobe, porojene iz samoobtožbe. "Sedi bliže k meni! Ne morem glasno govoriti."

Govorila je tiho, ubito, s presledki. Nagnila je glavico in nadaljevala:

"Zdaj, ko ni več solnca, mi je bilo tako težko, da sem zaželela imeti Boga prav blizu sebe. Pa sva se domenili z Nežiko, in šla je v cerkev."

Nastal je molk. Čulo se je drobno tikanje starodavne ure.

"Pripoveduj mi kaj, Olga!"

"Saj bi ti, o, mnogo, mnogo, pa se ne upam."

"Morda pa se ne upaš povedati, da je Vladko tu?"

"Ti veš?"

"Pravila mi je Nežika. — Zakaj me tako gledaš?"

"Saj, saj govoriš —"

"Kako?"

"Kakor da ne veš, čemu je prišel."

Emilija je brezbrižno obrnila glavico na drugo stran in slabotno zakašljala.

"Čemu res!"

Olga se je zdrznila.

"Moj Bog, saj si mi vendar zadnjič zaupala, kako da si bila prosila papana, naj govori z gospodom županom, da ga pokliče; glej, papa te res ljubi!"

Naglo je okrenila Emilija obraz v stran, vsa izmučena od težkega dihanja.

"Toda — povedala ti nisem, — da je bilo to že pred pol letom, — jeseni. Takrat me ni hotel uslišati, — zdaj pa je naenkrat — tako neusmiljeno dober."

Pred pol letom! Kakor da jo je nekdo silno udaril po prsih, tako so zabolele Olgo te besede.

"Jeseni —?" je vzkliknila s tresočimi ustnicami. V milem začudenju so se ji odprle oči na široko. "Papa me sploh nikdar ljubil ni."

Kakor po strelu preplašena srna se je dvignila Olga, tako nepričakovano je privrela ta beseda iz ranjenega srca.

"Milka, kako moreš kaj takega govoriti!"

Emiliji se je bradica parkrat konvulzivično dvignila v gubice, koti ustec so trepetaje padli, oči so se ji zableskетale v rosi bridkosti. Toda premagala je jok; okrog ust pa se je pojavila trpkost junaka, preizkušenega v bolečini in trpljenju.

Olga je strmela vanjo, gledala ji skozi črna okenca velikih oči globoko v dušo in mislila, da ji vidi do dna. Dno pa je bilo le navidezno in je odpiralo pogledu nove globočine, kjer se vsled črnih tmin nič več razločevati ni dalo. Tam so sedeli bodeči dvomi, skrivani od krvavečih ran.

(Dalje prihodnjič.)

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka sveto $7.20.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za sveto $7.30.

To velja za člane S. N. P. J. ni vse stare in nove naročnike. Ne člani plačaje $9.00.

Lahko dobite pri leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERETENICO in INFORMATOR ako nam pošljete sveto $4.00. Ne člani pošljejo $4.50. Ali pa za $5.00 pošljete list Prosveta in knjige JIMMY HIGGINS. Nečlani $5.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsaj mora poslati celo sveto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država ..... Cl. društva .....

Pošiljam $.....

ZNIŽANA CENA KNJIG

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna kramna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane $3.00

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo $1.00

ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači nazorne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamoreto črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro 75c

PATER MALAVENTURA—V KABARETU—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami 75c

ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki 75c

JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek 60c

ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 288 strani mehko vezana, stane samo 15c

"HERETENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom —mehko vezana, stane samo 10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo 10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za $7.00.

Pišite pesto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA